

සුඛොධාලඪිකාරො

ධම්මච්චය

පටුන

සුඛෝධාලඪිකාරො 1

1. දොසාවඛොධ-පයමපරිච්ඡෙද 1

    රතනත්තයප්පණාම 1

    නිමිත්ත 1

    අභිධානාදිකං 1

    පදදොස උද්දෙස 2

    වාක්‍යදොස උද්දෙස 3

    වාක්‍යත්ථදොස උද්දෙස 3

    පදදොසනිද්දෙස 3

    අඛ්‍යපෙන පයමපාදාදි යමකං 4

    අඛ්‍යපෙන පයම දුතිය පාදාදි යමකං 4

    අඛ්‍යපෙන චතුක්කපාදාදි යමකං 4

    වාක්‍යදොස නිද්දෙස 5

    වාක්‍යත්ථදොස නිද්දෙස 7

2. දොසපරිහාරාවඛොධ-දුතියපරිච්ඡෙද 8

3. ගුණාවඛොධ-තතියපරිච්ඡෙද 15

    අනුසන්ධි 15

    සද්දාලඪිකාර උද්දෙස 15

    සද්දාලඪිකාර පයොජන 15

    සද්දාලඪිකාර නිද්දෙස 15

    කෙවලමුදුසමතා 17

    කෙවලචුටසමතා 17

    මිස්සකසමතා 17

    සමාධි උද්දෙස 19

සමාධිනිද්දෙස 19

    අපාණෙ පාණීනං ධම්මො 19

    නිරූපෙ රූපයුත්තස්ස 19

නිරසෙ සරසස්ස	19
අද්‍රවෙ ද්‍රවයුත්තස්ස	19
අකත්තරිපි කත්තුතා	19
කයීනස්සා සරීරෙ	20
4. අත්ථාලච්ඡාසනාවබෝධ-චතුත්ථපරිච්ඡේද	20
වඩකචුත්ති අත්ථාලච්ඡාසනාව.....	21
උද්දෙස.....	21
නිද්දෙස	22
ඉවයුත්තා	25
ඉවවියුත්තා.....	25
අසෙසවත්ථුච්චිසයසමාස	26
අසෙසවත්ථුච්චිසයඅසමාස	26
අසෙසවත්ථුච්චිසයමිස්සක.....	26
එකදෙසවිචුත්තිසමාස	26
එකදෙසවිචුත්තිඅසමාස	26
එකදෙසවිචුත්තිමිස්සක	26
අත්ථාවුත්ති	27
පදාවුත්ති.....	27
උභයාවුත්ති	27
ආදි දීපක.....	28
මජ්ඣේදික	28
අන්තදීපක	28
මාලාදීපක	28
අතීතක්ඛේපො.	29
චත්තමානක්ඛේපො.....	29
අනාගතක්ඛේපො.....	29
හි රහිත සබ්බඛ්‍යාපී	29
හි සහිත සබ්බඛ්‍යාපී.....	29

හි රහිත විසෙසට්ඨය	29
හි සහිත විසෙසට්ඨය	29
වාච්චච්ඡායානිකය	30
වාච්ච උභයානිකය	30
ගම්ම ච්ඡායානිකය	30
ගම්ම උභයානිකය	30
කාරණන්තරවිභාවනා	30
සාභාවික විභාවනා	30
භාවකිච්චො කාරකයෙකු	31
අභාවකිච්චො කාරකයෙකු	31
භාවකිච්චො ඤාපකයෙකු	31
අයුත්තකාරී චිත්තයෙකු	31
යුත්තකාරී චිත්තයෙකු	31
අහිත්තවිසෙසන	32
හිත්තාහිත්තවිසෙසන	32
උපමාබ්හන්තරපරිකප්පනා	32
ක්‍රියාපරිකප්පනා	33
ගුණපරිකප්පනා	33
ගම්මපරිකප්පනා	33
දබ්බවිසෙසචුත්ති	34
ක්‍රියාවිසෙසචුත්ති	34
ජාතිවිසෙසචුත්ති	34
ගුණවිසෙසචුත්ති	34
අහිත්තපදවාකාසිලෙසා	35
හිත්තපදවාකාසිලෙසා	35
හිත්තාහිත්තපදවාකාසිලෙසා	35
විරුද්ධකම්මසිලෙස	35
අවිරුද්ධකම්මසිලෙස	35

අභිත්තකම්මසිලෙස	35
නියමවත්තසිලෙස	36
නියමක්ඛෙපසිලෙස	36
අවිරොධිසිලෙස	36
විරොධිසිලෙස	36
ඔවිතාසමපොසකපදසිලෙස.....	36
අසන්තඵලනිදස්සන.....	37
සන්තඵලනිදස්සන	37
විභුතිමහන්තත්ත	37
අධිජ්ජායමහන්තත්ත.....	37
අසමච්ඡද්වනා	37
සමච්ඡද්වනා	37
විධිඵකාවලී	38
නිසෙධඵකාවලී	38
ක්රියාසහචුත්ති	38
ගුණසහචුත්ති	39
අභිගච්ඡිභාවමිස්ස.....	40
සදිස ඛල භාව මිස්ස.....	40
5. භාවාවඛොධ-පඤ්චමපරිච්ඡෙද	41
භාවඅධිජ්ජාය.....	41
යාධිභාවඅධිජ්ජාය	41
යාධිභාවජ්ජහෙදඋද්දෙස	41
ඛානිචාරිභාවඅධිජ්ජාය	41
ඛානිචාරිභාවජ්ජහෙද.....	41
සත්තිකභාවඅධිජ්ජාය	42
සත්තිකභාවජ්ජහෙද.....	42
රසඅධිජ්ජාය	42
රසජ්ජහෙද	43

යායිහාව නිද්දෙස රතිටියායිහාව	43
හස්සටියායිහාව	43
හස්සජ්ජහෙද	43
කරුණටියායිහාව	44
රුද්දටියායිහාව	44
වීරටියායිහාව	44
හයටියායිහාව	44
ජිගුච්ඡාටියායිහාව	44
විම්භයටියායිහාව	44
සමටියායිහාව	45

“ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිදා.”

(මහා සුඤ්ඤත සුත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - භික්ඛු ධම්මවිහාරි

(ජව්ව සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

සුඛෝධාලඬිකාරො

1. දොසාවබොධ-පට්ඨපරිච්ඡේද

රතනත්තයජ්ජනාම

- 1. මුනින්දවදනම්භොජ, ගබ්භසම්භවසුන්දරී;
සරණං පාණිනං වාණී, මය්භං පීණයතං මනං.

නිමිත්ත

- 2. රාම, සම්මා'ද්‍ය' ලඬිකාරා, සන්ති සන්තොපුරාතනා;
තථාපි තු වළඤ්ජෙනති, සුද්ධමාගධිකා න තෙ.

අභිධානාදිකං

- 3. තෙනා'පි නාම තොසෙය්‍ය, මෙනෙ ලඬිකාරවජ්ජිතෙ;
අනුරුපෙනා'ලඬිකාරෙ, නෙ'ස මෙසො පරිස්සමො.
- 4. යෙසං න සඤ්චිතා පඤ්ඤා, නෙකසත්ථන්තරො'චිතා;
සම්මොභ'බ්භාහතා වෙ'තෙ, නාවබුජ්ඣන්ති කිඤ්චිපි.
- 5. කිං තෙහි පාදසුස්සුසා, යෙසං නත්ථි ගරුනි'හ;
යෙ තජ්ජාදරජොකිණ්ණා, තෙ'ව සාධු විවෙකිනො.
- 6. කබ්බ, නාටකනික්ඛිත්ත, නෙත්තචිත්තාකච්ඡිජනා;
යංකිඤ්චි රචයන්තෙ'තං, න විම්භයකරං පරං.
- 7. තෙයෙ'ව පටිභාවෙන්තො, සො'ව ඛන්ධො සවිම්භයො;
යෙන තොසෙන්ති විඤ්ඤු යෙ, තත්ථ ප්‍යා'විහිතා'දරා.
- 8. ඛන්ධොව නාමසද්ද,ත්ථා, සහිතා දොසවජ්ජිතා;
පජ්ජ ගජ්ජ විමිස්සානං, හෙදෙනා'යංතිධා භවෙ.

9.

නිබන්ධොවා'නිබන්ධොව, පුන ද්විධා නිරුප්පතෙ;
තං තු පාපෙත්තා'ලකාරා, වින්දනීයතරත්තනං.

10.

අනවජ්ජං මුබ්බොජ [‘අම්බොජ’න්ති පදං පාලියංනත්ථී,
වාරිජ්චාවකං, සක්කටගන්ථතො අනීතං], මනවජ්ජා ච භාරතී;
අලකිකතා'ව සොහන්තෙ, කිං නු තෙ නිර'ලකිකතා?

11.

විනා ගරුපදෙසං තං, බාලො'ලකිකත්තු මිච්ඡති;
සම්පාපුණෙ න විඤ්ඤුහි, භස්සභාවං කථං නු සො?

12.

ගන්ථොපි කච්චාවාන, මලකිකාර'ජ්ජකාසකො;
යාති තබ්බවනීයත්තං, ත'බ්බොභාරු'පචාරතො.

13.

ද්විජ්ජකාරා අලකිකාරා, තත්ථසද්ද, ත්ථහෙදතො;
සද්දත්ථාබන්ධනාමා'ව, තංසජ්ජිතතදාවලී.

14.

ගුණාලකිකාරසංයුත්තා, අපි දොසලව'ච්ඡිකිතා;
පසංසියා න විඤ්ඤුහි, සා කඤ්ඤා විය තාදිසී.

15.

තෙන දොසනිරාසො'ව, මහුස්සාහෙන සාධියො;
නිද්දොසා සබ්බථා සා'යං, සගුණා න භවෙය්‍ය කිං?

16.

සා'ලකිකාරවිසුත්තා'පි, ගුණයුත්තා මනොභරා;
නිද්දොසා දොසරහිතා, ගුණයුත්තා වධු විය.

17.

පදෙ වාකො තදත්ථෙච, දොසා යෙ විවිධාමතා;
සො'දාහරණ මෙතෙසං, ලක්ඛණං කථයාමා'හං.

පදදොස උද්දෙස

18.

විරුද්ධත්ථත්තරා, කුත්ථ, කිලිට්ඨානි, විරොධි ච;

නෙය්‍යං, විසෙසනාපෙක්ඛං, භීනත්ථක මනත්ථකං.

වාක්‍යදොස උද්දෙස

19.

දොසා පදාන වාක්‍යාන, මෙකත්ථං භග්ගරීතිකං;
තථා ඛ්‍යාකිණ්ණ ගාමිමානි, යතිභීනං කමච්චුතං;
අතිචුත්ත මපෙතත්ථං, සබන්ධඵරුසං තථා.

වාක්‍යත්ථදොස උද්දෙස

20.

අපක්කමො', චිත්‍යභීනං, භග්ගරීති, සසංසයං;
ගාමිමං දුට්ඨාලච්ඡාසිති, දොසා වාක්‍යත්ථනිස්සිතා.

පදදොසනිද්දෙස

21.

විරුද්ධත්ථත්තරංතඤ්ඤි, යස්ස'ඤ්ඤත්ථො විරුජ්ඣති;
අධිජපෙතෙ යථා මෙසො, විසදොසුඛයෙජනං.

22.

විසෙසා මධිකං යෙනා, ඤාත්ථමෙතං භවෙයථා;
ඔභාසිතා'සෙසදිසො, ඛජ්ජොතො'යංවිරාජතෙ.

23.

යස්ස'ත්ථා'වගමො දුක්ඛො, පකත්‍යා'දිවිභාගතො;
කිලිට්ඨං තංයථා තාය, සො'ය මාලිචිග්ගතෙපියා.

24.

යං කිලිට්ඨපදං මන්දා, භිධෙය්‍යංයමකාදිකං;
කිලිට්ඨපදදොසෙ'ව, තම්පි අන්තො කරියති.

25.

පතීතසද්දරචිතං, සිලිට්ඨපදසන්ධිකං;
පසාදගුණසංයුත්තං, යමකංමත මෙදිසං.

26.

අඛ්‍යාපෙතං ඛ්‍යාපෙත'ඤ්ඤ, මාචුත්තා'නෙකචණ්ණජං;
යමකං තඤ්ච පාදාන, මාදි, මජ්ඣ, ත්ත, ගොවරං.

අඛ්‍යපෙත පඨමපාදාදි යමකං

27.

සුජනා'සුජනා සබ්බෙ, ගුණෙනාපි විවෙකිනො;
විවෙකං න සමායන්ති, අවිවෙකිජනන්තිකෙ.

අඛ්‍යපෙත පඨම දුතිය පාදාදි යමකං

28.

කුසලා'කුසලා සබ්බෙ, පබලා'පබලා ඵවා;
නො යාතා යාව'භොසිත්තං, සුබදුක්ඛජපදා සියුං;
අඛ්‍යපෙත පඨම දුතිය තතියපාදාදි යමකං.

29.

සාදරං සා දරං හන්තු, විහිතා විහිතා මයා;
වන්දනා වන්දනාමාන, භාජනෙ රතනත්තයෙ.

අඛ්‍යපෙත චතුක්කපාදාදි යමකං

30.

කමලං ක'මලං කත්තුං, වනදො වනදො'මබරං;
සුගතො සුගතො ලොකං, සහිතං ස හිතං කරං.

31.

අඛ්‍යපෙතාදියමක, ස්සෙසො ලෙසො නිදස්සිතො;
ඤ්ඤායානි'මායෙව දිසා, ය'ඤ්ඤානි යමකානිපි.

32.

අවිචන්තබ්බවො තෙසං, හෙදා සම්භෙදයොනියො;
තථාපි කෙචි සුකරා, කෙචි අවිචන්තදුක්කරා.

33.

යමකංතංපහෙලී [පහෙලී (ක.)]ව, නෙකන්තමධුරානි'ති;
උපෙක්ඛියන්ති සබ්බානි, සිස්සබ්බෙදහයා මයා.

34.

දෙසකාලකලාලොක, ඤායාගමවිරොධි යං;
තංවිරොධිපදංචෙ'ත, මුදාහරණතො ඵුටං.

35.

ය දජ්ජතීත මානීය, වන්තබ්බංනෙය්‍යමාහුතං;
යථා සබ්බාපිධවලා,දිසා රොචන්තිරත්තියං.

36.

නෙදිසං බහු මඤ්ඤන්ති, සබ්බෙ සබ්බත්ථ විඤ්ඤානො;
දුල්ලභා'වගතී සද්ද, සාමත්ථියවිලච්ඡිති.

37.

සියාවිසෙසනාපෙක්ඛං, යං තං පත්ථාවිසෙසනං;
සාත්ථකං තං යථා තං සො, හියොසා පස්සතිවක්ඛනා.

38.

හීනං කරෙ විසෙසාං යං, තංහීනත්ථංභවෙයථා;
නිජ්ජහී කත ඛජ්ජොතො, සමුදෙතිදිවාකරො.

39.

පාදපුරණමත්තං යං, අනත්ථමීති තං මතං;
යථාහිවන්දෙ බුද්ධස්ස, පාදපඨකෙරුහංපි ච.

වාක්‍යදොස නිද්දෙස

40.

සද්දතො අත්ථතො චුත්තං, යත්ථ හියොසාපි චුච්චති;
තමෙකත්ථංයථා'භාති, වාරිදො වාරිදො අයං.

යථා ච

41.

තිත්ථියච්ඡාසනි, ජහං දිට්ඨිගතානි'හ;
පසාදෙති පසන්තො'සො, මහාමුනි මහාජනෙ.

42.

ආරද්ධක්කමවිච්ඡෙදා, හග්ගරීතිභවෙයථා;
කාපි පඤ්ඤා, කොපි පගුණො, පකතීපි අහොතච.

43.

පදානංදුබ්බිනික්ඛෙපා, ඛ්‍යාමොහො යත්ථජායති;
තංඛ්‍යාකිණ්ණන්ති විඤ්ඤෙයාං, තදුදාහරණං යථා.

44.

බහුගුණෙ පණමති, දුජ්ජනානං ප්‍රයං ජනො;
හීනං පමුදිතො නිච්චං, සුගතංසමනුස්සරං.

45.

විසිටියවචනා'පෙතං, ගාමිමං'තා'හිමතංයථා;
කඤ්ඤෙ කාමයමානං මං, න කාමයසි කිංචවි'දං?

46.

පදසන්ධානතො කිඤ්චි, දුප්පතීතිකරං භවෙ;
තම්පිගාමිමංතා'හිමතං, යථායාභවතො පියා.

47.

චුත්තෙසු සුවිතෙ ට්ඨානෙ, පදවිඡෙදො භවෙ යති;
යං තාය හීනං තං චුත්තං, යතිහීනන්ති සාපන.

48.

යතිසබ්බත්ථපාදන්තෙ, චුත්තඩ්ඨෙවවිසෙසතො;
පුබ්බාපරානෙකවණ්ණං, පදමඡ්ඤෙපිකත්ථවි.

තත්ථොදාහරණපච්චුදාහරණානි යථා

49.

තං නමෙ සිරසාවාමී, කරවණ්ණංතථාගතං;
සකලාපි දිසාසිඤ්ච, තිවසොණ්ණරසෙහියො.

50.

සරො සන්ධිමිහි පුබ්බන්තො, විය ලොපෙ විහත්තියා;
අඤ්ඤථා ත්ච'ඤ්ඤථා තත්ථ, යා'දෙසාදි පරා'දි'ව.

51.

වාදී පුබ්බපදන්තා'ව, නිච්චංපුබ්බපදස්සිතා;
පාදයො නිච්චසම්බන්ධා, පරාදීව පරෙනතු.

සබ්බත්ථොදාහරණානි යථා

52.

නමෙ තං සිරසාසබ්බො, පමා'තීතංතථාගතං;
යස්ස ලොකග්ගතංපත්ත, ස්සො'පමාන හියුඡ්ඡති.

53.

මුනින්දං තං සදාවන්දා, මා'නන්තමනිමුත්තමං;
යස්සපඤ්ඤා ව මෙත්තා ව, නිස්සිමාතිවිජම්භති.

වාදීපාදීසු පච්චුදාහරණානි යථා

54.

මහාමෙත්තාමහාපඤ්ඤා, වයන්ථපරමොදයා;
පණමාමි ජිනං තංප, වරංවරගුණා'ලයං.

55.

පදන්ථක්කමනො මුත්තං, කමච්චුතමිදංයථා;
බෙත්තං වා දෙහි ගාමං වා, දෙසං වා මමසොහනං.

56.

ලොකියන්ථමතික්කන්තං, අතිච්චුත්තංමතං යථා;
අතිසම්බාධමාකාස, මෙතිස්සාඨනජම්භනෙ.

57.

සමුදායන්ථනො'පෙනං, තංඅපෙනන්ථකංයථා;
ගාවිජුත්තො ඛලිබද්ධො, තිණං බාදී පිච්ඡලං.

58.

බන්ධෙ ඵරුසතා යන්ථ, තංබන්ධඵරුසංයථා;
බරා බිලා පරික්ඛිණා, බෙත්තෙ බිත්තංඵලත්තා'ලං.

වාක්‍යන්ථදොස නිද්දෙස

59.

ඤ්ඤායං ලක්ඛණ මන්වන්ථ, වසෙනා'පක්කමාදිනං;
උදාහරණ මෙනෙසං, දානි සන්දස්සයාමාස'හං.

තත්ථා'පක්කමං යථා

60.

භාවනා, දාන, සීලානි,සම්මාසම්පාදිතානි'හ;
භොග, සඟ්ගාදි, නිබ්බාන,සාධනානි නසංසයො.

මච්චත්තානිතං යථා

61.

පූජනීයතරො ලොකෙ, අහ මෙකො නිරන්තරං;
මයෙකස්මිං ගුණා සබ්බෙ, යතො සමුදිතාඅභුං.

යථා ච

62.

යාවිතෝ'හං කථං නාම, න දජ්ජාමා'පිජ්චිතං;
තථාපි පුත්තදානෙන, වෙධනෙ හදයං මම.

හග්ගරීති යථා

63.

ඉත්ථිතං දුජ්ජනානඤ්ච, විස්සාසොනොපපජ්ජතෙ;
විසෙ සිඪගිම්හි නදියං, රොගෙරාජකුලම්හිච.

සසංසයං යථා

64.

මුනින්දචන්දිමා ලොක, සරලොලවිලොචනො;
ජනෝ' චක්කන්තපන්ථො'ච, ගොපදස්සනපිණිතො.

65.

වාක්‍යන්ථනො දුජ්ජතීති, කරංගාම්මංමතංයථා;
පොසොවීරියවාසො'යං, පරං හන්ත්වාන විස්සමී.

66.

දුට්ඨාලඪිකරණංතෙතං [ත්වෙථං (?)], යත්ථා'ලඪිකාරදුසනං;
තස්සා'ලඪිකාරනිද්දෙසෙ, රූප මාවි හවිස්සති.

67.

කතෝ'ත්‍රසඪිබෙපනයා මයා'යං,
දොසාන මෙසං පචරො විහාගො;
එසො'ච'ලං බොධයිතුං කථිතං,
තමත්ථී වෙ බෙදකරං පරම්පි.

ඉති සඪිසරක්ඛිතමහාසාමිචිරචිතෙ සුඛොධාලඪිකාරෙ

දොසාවබොධො නාම

පඨමො පරිච්ඡෙදො.

2. දොසපරිහාරාවබොධ-දුතියපරිච්ඡෙද

68.

කදාවි කචිකොසල්ලා, විරොධො සකලො ප්‍යා'යං;
දොසසඪ්ඛ්‍යා මතික්කම්ම, ගුණවීථිං විගාහතෙ.

69.

තෙන චුත්තවිරොධාන, මවිරොධො යථා සියා;
තථා දොසපරිහාරා, වඛොධො දානි නීයතෙ.

තත්ථ විරුද්ධත්ථන්තරස්ස පරිහාරො යථා

70.

වින්දන්තං පාකසාලීනං, සාලීනං දස්සනා සුඛං;
තං කථං නාම මෙසො'යං, වීසදොසුඛයෙජනං?

යථා වා

71.

විනායකොපි නාගො සි, ගොතමොපි මහාමති;
පඤ්ඤොපි රසා'පෙනො, විත්තා මෙ සාමි තෙගති.

අක්ඛ'ත්ථස්ස යථා

72.

කථං තාදිගුණාභාවෙ, ලොකං තොසෙති දුජ්ජනො?
ඔභාසිතාසෙසදිසො, ඛජ්ජෙනො නාම කිංභවෙ?

73.

පහෙලිකාය [පහෙලිකාය (ක.)] මාරුල්භා, න හිදුට්ඨා කිලිට්ඨතා;
පියාසුඛා'ලිඛිතං ක, මාලිඛිගති නුතො ඉති.

74.

යමකෙ නො පයොජෙයා, කිලිට්ඨපද මිච්ඡිතෙ;
තතො යමක මඤ්ඤං තු, සබ්බ මෙතංමයං විය.

දෙසවිරොධිනො යථා

75.

ඛොධිසත්තජ්ජභාවෙන, ථලෙපිජලජාන්‍ය'භුං;
නුදන්තානි'ව සුවීරා, වාසක්ලෙසං තහිං ජලෙ.

කාලවිරොධිනො යථා

76.

මහානුභාව පිසුනො, මුනිනො මන්ද මාරුතො;
සබ්බොකුකමයංවායි, ධුනන්තොකුසුමංසමං.

කලාවිරොධිනො යථා

77.

නිමුග්ගමානසො බුද්ධ, ගුණෙ පඤ්චසිඛස්සපි;
තන්තිස්සර විරොධොසො, න සම්පීණෙනි කංඡනං?

ලොකවිරොධිනො යථා

78.

ගණයෙ චක්කවාලං සො, චන්දනායපි සිතලං;
සම්බොධි සත්ත හදයො, පදිත්ත'ඪිගාරපුරිතං.

ඤායවිරොධිනො යථා

79.

පරිච්චත්තභවොපි ත්ව, මුපනීතභවො අසි;
අචිත්තාගුණසාරාය, නමො තෙ මුනිපුඪිගච.

ආගමවිරොධිනො යථා

80.

නෙවා'ලපති කෙනා'පි, චචීච්ඤ්ඤත්තිතොයති;
සම්පජානමුසාවාදා, චුසෙය්‍යා'පත්තිදුක්කටං.

නෙය්‍යස්ස යථා

81.

මරීචිචන්දනා'ලෙප, ලාභා සිතමරීචිනො;
ඉමා සබ්බාපිධචලා, දිසා රොචන්තිනිබ්භරං.

යථා වා

82.

මනොනුරඤ්ජනො මාර, ඪිගනාසිඪිගාරචිබ්භමො;
ජිනෙනා'සමනුඤ්ඤාතො, මාරස්සහදයා'නලො.

විසෙසනාපෙක්ඛස්ස යථා

83.

අපයාතා'පරාධම්පි, අයං වෙරී ඡනං ඡනො;
කොධපාටලභුතෙන, භියො පස්සතිචක්ඛුනා.

භීතත්ථස්ස යථා

84.

අප්පකානම්පිපාපානං, පභාවං නාසයෙබ්බධො;
අපිනිප්පභාතා'නීත, ඛජ්ජොතොභොතිහාණුමා.

අනත්ථස්ස යථා

85.

නපාදපුරණත්ථාය, පදං යොජෙය්‍යා කත්ථවි,
යථා චන්දෙ මුනින්දස්ස, පාදපඬකෙරුහංවරං.

86.

භයකොධපසංසාදි, විසෙසො තාදිසො යදි;
චන්ත්‍රං කාමීයතෙ දොසො, න තත්ථෙ'කත්ථතාකතො.

යථා

87.

සජ්ජො සජ්ජො! අයං හන්ද, නිචත්තතු භවංතතො,
යදි ජීවිතුකාමො'සි, කථං ත මුපසප්පසි?

භග්ගරීතීනො යථා

88.

යොකොච්ච රූපා'නිසයො, කන්තිකාපිමනොහරා;
විලාසා'නිසයොකොපි,
අහො! බුද්ධමහො'දයො.

89.

අඛ්‍යාමොහකරං ඛන්ධං, අඛ්‍යාකිණ්ණං මනොහරං;
අදුරපද විනාසං, පසංසන්ති කච්ඡසරා.

යථා

90.

නීලුප්පලා'හං නයනං, ඛන්ධුකරුචිරො'ධරො;
නාසා හෙම'ච්ඡකුසොතෙන, ජිනො'යංපියදස්සනො.

91.

සුඛොධාලඪිකාරො

සමතික්කන්ත ගාමිමත්තං, කන්ත වාචා'භිසඪ්ඛතං;
ඛන්ධනං රසභෙතුත්තා, ගාමිමත්තංඅතිවත්තති.

යථා

92.

දුනොති කාමචණ්ඩාලො, සො මං සදයනිද්දයො;
ඊදිසං ඛාසනා'පන්තං, සුඛිපි කි මුපෙක්ඛසෙ ?

93.

යතිභීතපරිභාරො, න පුනෙ'දානි නීයතෙ;
යතො න සචන්ඤ'ඛිඛෙගං, හෙට්ඨා යෙසං විචාරිතං.

කමච්චුතස්ස යථා

94.

උදාරචරිතො'සි ත්වං, තෙනෙ'වා'රාධනා ත්වයි;
දෙසංවා දෙහිගාමංවා, ඛෙත්තංවා මම සොහනං.

අතිචුත්තස්ස යථා

95.

මුනින්දචන්දසම්භුත, යසොරාසිමරිචිතං;
සකලොපා'ය මාකාසො, නා'වකාසොවිජම්භනෙ.

96.

වාක්‍යංඛ්‍යාපන්තචිත්තානං, අපෙතත්ථංඅනින්දිතං;
තෙත්ඤ'මිමත්තාදිකානං තං, චචනා'ඤ්ඤත්‍ර දුස්සති.

යථා

97.

සමුද්දො පීයතෙ සො'ය, මහ'මජ්ජරාතුරො;
ඉමෙ ගජ්ජන්ති ජීමුතා, සක්කස්සෙ'රාවණොපියො.

98.

සුබ්බමාලා'විරොධිත්ත, දිත්තභාවජ්ජභාවිතං;
ඛන්ධනංඛන්ධඵරුස, දොසංසංදුසයෙය්‍යතං.

යථා

99.

පස්සන්තා රූපවිභවං, සුඤ්ජන්තා මධුරංගිරං;
වරන්ති සාධු සම්බුද්ධ, කාලෙකෙළිපරම්මුඛා.

අපක්කමස්ස යථා

100.

භාවනා, දාන, සීලානි, සම්මාසම්පාදිතානි'හ;
නිබ්බාන, භොග, සඟ්ගාදි, සාධනානි නසංසයො.

101.

උද්දිට්ඨවිසයො කොචි, විසෙසො තාදිසො යදි;
අනු'ද්දිට්ඨෙසු නෙව'ත්ථි, දොසො කමවිලඪිසනෙ.

යථා

102.

කුසලා'කුසලං අබ්බා, කත'මිච්චෙසුපච්ඡමං;
අබ්බාකතං පාකදං න, පාකදංපයමද්වයං.

103.

සගුණානා'විකරණෙ, කාරණෙ සති තාදිසෙ;
ඔචිත්තානිතතා'පත්ති, නත්ථි භුතත්ථසංසිනො.

104.

ඔචිත්තං නාම විඤ්ඤෙය්‍යං, ලොකෙ විබ්බාත මාදරා;
තත්ථො'පදෙසපභවා, සුඡනා කච්ඡුඪිගවා.

105.

විඤ්ඤාතොචිත්තාවිභවො, චිත්තානිතං පරිභරෙ;
තතො'චිත්තස්ස සම්පොසෙ,
රසපොසො සියා කතෙ.

යථා

106.

යො මාරසෙන මාසන්ත, මාසන්තච්ඡයු'ස්සවො;
තිණායපි න මඤ්ඤිත්ථ, සො වො දෙතු ජයංජිනො.

107.

ආරද්ධකත්තුකම්මාදි, කමා'තික්කමලඬිසනෙ;
භග්ගරීතිවිරොධො'යං, ගතිං න ක්වා'පි වින්දති.

යථා

108.

සුඡන'ඤ්ඤාන මිත්ථිනං, විස්සාසො නො'පපජ්ජතෙ;
විසස්ස සිඬිගිනො රොග, නදීරාජකුලස්සව.

යථා

109.

භෙසජ්ජෙ විහිතෙ සුද්ධ, බුද්ධාදිරතනත්තයෙ;
පසාද මාවරෙ නිච්චං, සජ්ජතෙ සගුණෙපිච.

සසංසයස්ස යථා

110.

මුනින්දවන්දිමා'ලොක, රස ලොල විලොචනො;
ජනො'වක්කන්තපන්ථො'ව, රංසිදස්සනපිණිතො.

111.

සංසයායෙ'ව යංකිඤ්චි, යදි කීලාදිභෙතුනා;
පසුඡ්ජතෙ න දොසො'ව, සසංසයසමජ්ජිතො.

යථා

112.

යාතෙ දුතියං නිලයං, ගරුමිහි සකගෙහතො;
පාපුණෙයාම නියතං, සුඛ'මජ්ඣයනා'දිනා.

113.

සුභගාහගිනී සා'යං, එතස්සි'ච්චෙවමාදිකං;
න 'ගාමම'මිති නිද්දිට්ඨං, කච්චි සකලෙහිපි.

114.

දුට්ඨා'ලඬිකාරවිගමෙ, සොහනා'ලඬිකතික්කමො;
අලඬිකාරපරිච්ඡෙදෙ, ආවිභාවං ගමිස්සති.

115.

දොසෙ පරිහරිතු මෙස වරො'පදෙසො,

සුඛොධාලඪිකාරො

සත්ථන්තරානුසරණෙන කතො මයෙවං;
විඤ්ඤායි'මං ගරුවරාන'ධික'ඡ්පසාදා,
දොසෙ පරං පරිහරෙයා යසොභිලාසී.

ඉති සඪ්ඨසරක්ඛිතමහාසාමිචිරචිතෙ සුඛොධාලඪිකාරො

දොසපරිහාරාවඛොධො නාම

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

3. ගුණාවඛොධ-තතියපරිච්ඡෙද

අනුසන්ධි

116.

සම්භවන්තිගුණා යස්මා, දොසානෙ'ව'මතික්කමෙ;
දස්සෙස්සං තෙ තතො දානි, සද්දෙ සම්භුසයන්ති යෙ.

සද්දාලඪිකාර උද්දෙස

117.

පසාදො'ජො, මධුරතා, සමතා, සුඛුමාලතා;
සිලෙසො'දරතා, කන්ති, අත්ථබ්බන්ති, සමාධියො.

සද්දාලඪිකාර පයොජන

118.

ගුණෙහ'තෙහි සම්පන්නො, ඛන්ධො කච්චිමනොහරො;
සම්පාදියති කත්තුනං, කිත්ති මච්චන්තනිමමලං.

සද්දාලඪිකාර නිද්දෙස

119.

අදුරාභිතසම්ඛන්ධ, සුභගා යා පදා'වලී;
සුපසිද්ධා'භිධෙය්‍යා'යං, පසාදංජනයෙයථා.

120.

අලඪිකරොන්තාවදනං, මුනිනො'ධරරංසියො;
සොහන්තෙ'රුණරංසි'ව, සම්පතන්තා'ම්බුජො'දරෙ.

121.

ඔජොසමාසබාහුලා, මෙසො ගජ්ජස්සජීවිතං;
පජ්ජෙප්පා'නා'කුලො සො'යං,
කන්තො කාමීයතෙ යථා.

122.

මුනින්ද මන්ද සඤ්ජාත, භාස වන්දනලිම්පිතා;
පල්ලවා ධවලා තස්සෙ, වෙකො නා'ධරපල්ලවො.

123.

පදා'භිධෙය්‍යවිසයං, සමාස ඛ්‍යාස සම්භවං;
යං පාරිණත්‍යං හොතී'හ, සොපිඔජො'ව තංයථා.

124.

ජොතයිත්වාන සද්ධම්මං, සන්තාරෙත්වාසදෙවකෙ;
ජලිත්වා අඟ්ඟිඛන්ධො'ව, නිබ්බුතො සොසසාවකො.

125.

මත්ථකට්ඨි මතස්සා'පි, රජොභාවං වජන්තුමෙ;
යතො පුඤ්ඤෙන තෙ සෙන්තු, ජීනපාද'ම්බුජද්වයෙ.

126.

ඉච්චත්‍රනිච්චජ්ජණති, ගෙධො සාධුපදිස්සති;
ජායතෙ'යං ගුණො තික්ඛ, පඤ්ඤානමභියොගතො.

127.

මධුරත්තංපදාසත්ති, ර'නුජ්ජාසවසාද්විධා;
සියා සමසුති පුබ්බා, වණ්ණො'චුත්ති පරො යථා.

128.

යදා එසො'භිසම්බොධිං, සම්පත්තොමුනිපුඬගවො;
තදා පභුති ධම්මස්ස, ලොකෙ ජාතොමහු'ස්සවො.

129.

මුනින්දමන්දභාසාතෙ, කුන්දසන්දොභවිඛහමා;
දිසන්තමනුධාවන්ති,හසන්තාවන්දකන්තියො.

130.

සබ්බකොමලවණ්ණෙහි, නා'නුජ්ජාසොපසංසියො;
යථා'යං මාලකීමාලා, ලිනලොලා'ලිමාලිනී.

131.

මුද්දහි වා කෙවලෙහි, කෙවලෙහි ඵුට්ඨෙහි වා,
මිස්සෙහි වාතිධාහොති, වණ්ණෙහිසමතායථා.

කෙවලමුද්‍රසමනා

132.

කොකිලා'ලාපසංවාදී, මුනින්දා'ලාපවිඛමො;
හදයච්ඡිමනං යාති, සතං දෙති වනිඛුකිං.

කෙවලච්ඡිටසමනා

133.

සම්භාවනීයසම්භාවං, හගවන්තංභවන්තගුං;
භවන්තසාධනා'කච්චී, කො න සම්භාවයෙවිභුං.

මිස්සකසමනා

134.

ලද්ධවන්දනසංසග්ග, සුගන්ධිමලයා'නිලො;
මන්ද මායාති භීතො'ව, මුනින්දමුඛමාරුතා.

135.

අනිට්ඨර'ක්ඛර'ජපායා, සබ්බකොමල නිස්සටා;
කිච්ඡමුච්චාරණා'පෙන, ඛාඤ්ජනාසුඛුමාලතා.

136.

පස්සන්තා රූපවිභවං, සුඤ්ජනා මධුරංගිරං;
වරන්ති සාධු [සාධු (සි-ජන්ධානුරක්ඛණත්ථං)]සම්බුද්ධ,
කාලෙකෙළිපරම්මුඛා.

137.

අලච්ඡාකාරවිහීනා'පි, සතං සම්මුඛතෙ'දිසී;
ආරොහති විසෙසෙන, රමණීයා ත'දුජ්ජලා.

138.

රොමඤ්චපිඤ්ජ රචනා, සාධු වාදාහිතද්ධනී;
ලලන්ති'මෙ මුනිමෙසු, මිමදා සාධුසිඛාවලා.

139.

සුඛුමාලත්ත මත්ථෙ'ව, පදන්ථවිසයම්පි ව;
යථා මතාදිසද්දෙසු, කිත්තිසෙසාදිකිත්තනං.

140.

සිලිට්ඨ පද සංසග්ග, රමණීය ගුණා'ලයො;
සබ්බන්ධගාරවො සො'යං, සිලෙසොනාම තංයථා.

141.

බාලි'න්දුවිඛිතම'විජේදි, නබරා'වලිකන්තිහි;
සා මුනින්දපද'ම්භොජ, කන්ති වොවලිතා'වතං.

142.

උක්කංසවන්තො යොකොචි, ගුණො යදි පතීයතෙ;
උදාරො'යං භවෙ තෙන, සනාඨාබන්ධපද්ධති.

143.

පාදම්භොජ රජො ලික්ත, ගත්තා යෙ තවගොතම;
අභො! තෙ ජන්තවො යන්ති, සබ්බථානිරජත්තනං.

144.

එවං ජිනා'නුභාවස්ස, සමුක්කංසො'ත්‍ර දිස්සති;
පඤ්ඤවා විධිනා'නෙන, වින්තයෙ පර මීදිසං.

145.

උදාරොසොපි විඤ්ඤෙයො, යං පසත්ථවිසෙසනං;
යථාකීලාසරො ලීලා, භාසොභමච්චගදා'දයො.

146.

ලොකිය'ත්ථා'න'තික්කන්තා, කන්තා සබ්බජනානපි;
කන්තිනාමා'තිචුත්තස්ස, චුත්තා සාපරිභාරතො.

යථාමුනින්දඉච්චාදි.

147.

අත්ථබ්‍යන්තා'හිධෙය්‍යස්සා,
නෙය්‍යතා සද්දතො'ත්ථතො;
සා'යං තදුභයා නෙය්‍ය, පරිභාරෙ පදස්සිතා;
යථාමරීච්චිචාදිව, මනොනුරඤ්ජනොච්චාදි.

පුන අත්ථෙත යථා

148.

සභාවා'මලතා ධීර, මුධා පාදනබෙසු තෙ;
යතො තෙ'වනතා'නන්ත, මොලීච්ඡායා ජහන්තිනො.

149.

'බන්ධසාරො'ති මඤ්ඤන්ති, යං සමග්ගාපි විඤ්ඤුතො;

දස්සනා'වසරං පත්තො, සමාධිනාම'යංගුණො.

150.

අඤ්ඤධම්මො තතො'ඤ්ඤත්ථ, ලොකසීමා'නුරොධතො;
සම්මා ආධියතෙ'චචෙ'සො, 'සමාධි'තිනිරුච්චති.

සමාධි උද්දෙස

151.

අපාණෙපාණිනං ධම්මො, සම්මා ආධියතෙක්චචි,;
නිරුපෙ රූපයුත්තස්ස, නිරසෙ සරසස්ස, ච.

152.

අද්‍රවෙ ද්‍රවයුත්තස්ස, අකත්තරිපි කත්තුතා,;
කධිනස්සා'සරීරෙ,පි, රූපං තෙසං කමා සියා.

සමාධිනිද්දෙස

අපාණෙ පාණිනං ධම්මො

153.

උණ්ණා පුණ්ණි'න්දුනා නාථ! දිවාපි සහසභිගමා;
විනිද්දා සම්පමොදන්ති,මඤ්ඤකුමුදිනී තච.

නිරුපෙ රූපයුත්තස්ස

154.

දයාරසෙසුමුජ්ජන්තා, ජනා'මතරසෙස්චි'ච;
සුඛිතා හතදොසා තෙ, නාථ! පාද'ම්බුජා'නතා.

නිරසෙ සරසස්ස

155.

මධුරෙපිගුණධිර, න'ජ්ජසිදන්ති යෙ තච;
කීදිසි මනසොවුත්ති, තෙසංඛාරගුණානහො'.

අද්‍රවෙ ද්‍රවයුත්තස්ස

156.

සබ්බත්ථසිද්ධ!චුළක, පුටපෙය්‍යාමහාගුණා;
දිසා සමන්තා ධාවන්ති, කුන්දසොහා ස ලක්ඛණා.

අකත්තරිපි කත්තුතා

157.

මාරා'රිබලවිස්සට්ඨා, කුණ්ඨානානාවිධා'යුධා;
ලජ්ජමානා'ඤ්ඤවෙසෙන, ජින!පාදා'නතාතව.

කඨිනස්සා සරීරෙ

158.

මුනින්දහාණුමා කාලො,
දිතොබොධො'දයා'වලො;
සද්ධම්මරංසිනා හානි, හින්ද මන්දතමං පරං.

159.

වමනු'ග්ගිරනාදො'තං, ගුණවුත්තා'පරිච්චුතං;
අතිසුන්දර මඤ්ඤං තු, කාමං වින්දතිගාමිමතං.

160.

කන්තීනංවමනඛ්‍යාජා,මුනිපාදනඛා'වලී;
වන්දකන්තී පිචන්තී'ව, නිජ්ජහං තං කරොන්තියො.

161.

අවිත්තකත්තුකංරුවා [රුවිච (සී.)], මිච්චෙවං ගුණකම්මතං;
සවිත්තකත්තුකං පෙ'තං, ගුණකම්මං යදු'ත්තමං.

162.

උග්ගිරන්තො'වසස්තෙහ, රසංජිනවරො ජනෙ;
භාසන්තො මධුරං ධම්මං, කං න සජ්ජිණයෙ ජනං.

163.

යො සද්දසත්ථකුසලො කුසලො නිසණ්ඩු,
ජන්දොඅලඪිකතිසු නිච්චකතා'හියොගො;
සො'යං කවිත්තවිකලොපි කවීසු සඬ්ඛා,
මොග්ගස්ස වින්දති හි කිත්ති' මමන්දරූපං.

ඉති සඬ්ඛරක්ඛිතමහාසාමිච්චිරචිතෙ සුඛොධාලඪිකාරෙ

ගුණාවබොධො නාම

තතියො පරිච්චෙදො.

4. අත්ථාලඪිකාරාවබොධ-චතුත්ථපරිච්චෙද

164.

අත්ථාලංකාරසහිතා, සගුණා ඛන්ධපද්ධති;
අවිචන්තකන්තා කන්තා [යතො අවිචන්තකන්තා (ක.)]ව චූච්චන්ත
තෙ තතො'ධුනා.

165.

සභාව, වඩකචුත්තීනං, හෙදාද්විධාඅලංක්‍රියා;
පයමා තත්ථ වත්ථුනං, නානාවත්ථා'විභාවිතී.

යථා

166.

ලීලා විකන්ති සුභගො, දිසා ථීරවිලොකනො;
බොධිසත්තචක්‍රොරො භාසං, විරොචී වාවමාසහීං.

167.

චුත්ති වත්ථුසභාවස්ස, යා'ඤ්ඤා සා'පරාභවෙ;
තස්සා'නන්තවිකප්පත්තා, හොති ඛීජො'පදස්සනං.

වඩකචුත්ති අත්ථාලංකාර

උද්දෙස

168.

තත්ථා'තිසය, උපමා, රූපකා, චුත්ති, දීපකං,;
අක්ඛෙපො, ත්ථන්තරන්‍යාසො, ඛ්‍යතිරෙකො, විභාවනා.

169.

හෙතු, ක්කමො, පියතරං, සමාස, පරිකප්පනා;
සමාහිතං, පරියාය, චුත්ති, ඛ්‍යාජොපවණ්ණනං.

170.

විසෙස, රුජ්භාහච්චාරා, සිලෙසො, තුල්‍යයොගිතා;
නිදස්සනං, මහන්තත්තං, වඤ්චනා, ප්පකතත්ථුති,.

171.

ඵකාවලී, අඤ්ඤමඤ්ඤං, සහචුත්ති, විරොධිතා;
පරිචුත්ති, ඛිභමො, භාවො, මිස්ස, මාසී, රසී, ඉති.

172.

ඵතෙ හෙදා සමුද්දිට්ඨා, භාවො ජීවිතමුච්චතෙ;
වඩකචුත්තිසු පොසෙසි, සිලෙසොතුසිරිංපරං.

නිද්දෙස

173.

පකාසකා විසෙසස්ස, සියා'තිසයචුත්තියා;
ලොකා'තික්කන්තවිසයා, ලොකියා,ති ව සාද්විධා.

174.

ලොකියාතිසයස්සෙ'තෙ,
හෙදා යෙ ජාතිආදයො;
පටිපාදියතෙ ත්ව'ඡ්ඡ, ලොකාතික්කන්තගොවරා.

175.

පිචන්ති දෙහකන්ති යෙ, නෙත්තඤ්ඡලිපුටෙනතෙ;
නා'ලං හන්තුං ජිනෝසං ත්වං, තණ්හංතණ්හාහරොපි කිං?

176.

උපමානෝ පමෙය්‍යානං, සධම්මත්තං සියෝ පමා;
සද්ද, ත්ථගම්මා, වාකාත්ථ, විසයා,ති ව සාභිධා.

177.

සමාස, පච්චයෙ, වා'දී, සද්දාතෙසං වසාතිධා;
සද්දගම්මා සමාසෙන, මුනින්දොචන්දිමා'නනො.

178.

ආයාදීපච්චයාතෙහි, වදනංපච්චකජායතෙ;
මුනින්දනයන ද්වන්දං, නීලුඡ්ඡලදලියති.

179.

ඉවාදීඉච, වා, තුලා, සමාන, නිහ, සන්නිහා;
යථා, සච්චකාස, තුලිත, ඡ්ඡපකාස, පතිරුපකා.

180.

සරී, සරික්ඛ, සංවාදී, විරොධි, සදිසා, විය;
පටිපක්ඛ, පච්චනීකා, සපක්ඛො, පමිනො, පමා.

181.

පටිබ්බිමඛ, පටිච්ඡන්ත, සරුප, සම, සමිතා;
සචණ්ණො, හා, පටිනිධි, සධම්මා, දි සලක්ඛණො.

182.

ජයත්‍යා, ක්කොසති, හසති, පතිගඡ්ඡති, දුහති;

උසුයත්තා, වජානාති, නින්දති, ස්සති, රුන්ධති.

183.

තස්ස වොරෙති සොහග්ගං, තස්ස කන්තිං විලුම්පති;
තෙන සද්ධිං විවදති, තුලාං තෙනා'ධිරොහති.

184.

කච්ඡං විගාහතෙ, තස්ස, ත මන්වෙත්තා, නුඛන්ධති;
තංසීලං, තංනිසෙධෙති, තස්ස වා'නුකරොති, මෙ.

185.

උපමානො'පමෙය්‍යානං, සධම්මත්තං විභාවිහි;
ඉමෙහි උපමාහෙදා, කෙවි නියයන්ති සම්පති.

186.

විකාසිපදුමං'වා'ති, සුන්දරංසුගතා'නනං;
ඉතිධම්මොපමානාම, තුලාධම්මනිදස්සනා.

187.

ධම්මභීතා “මුඛ'ම්භොජ, සදිසංමුනිනො”ඉති;
විපරිතො'පමා “තුලා, මානනොන'ම්බුජංතව”.

188.

තවා'නන'ම්ව'ම්භොජං, අම්භොජ'ම්ව තෙමුඛං;
අඤ්ඤමඤ්ඤොපමාසා'යං, අඤ්ඤමඤ්ඤොපමානතො.

189.

“යදි කිඤ්චි භවෙ'ම්භොජං, ලොචන'බ්හමුච්චිහමං;
ධාරෙතුං මුඛසොහං තං, තවෙ”තිඅබ්භුතොපමා.

190.

“සුගන්ධි සොහා සම්බන්ධි, සිසිරං'සු විරොධි ව;
මුඛං තව'ම්බුජංවෙ'ති”, සාසිලෙසොපමාමතා.

191.

සරූපසද්දවාච්චත්තා, සාසන්තානොපමායථා;
බාලා'චු'ය්‍යානමාලා'යං, සා'ලකා'නනසොහිතී.

192.

බසි වන්දො, බහුරජං, පදුමං, තෙහි තෙමුඛං;

සමානමිපි සමුක්කංසි, ත්‍යා' යංනිත්ථොපමාමතා.

193.

අසමත්ථො මුඛෙනි'න්දු, ජින! තෙපටිගජ්ජිතුං;
ජලො කලච්ඡිති අයං, පටිසෙධොපමාසියා.

194.

“කච්ඡං චන්දාරචන්දානං, අතික්කමිම මුඛං තච;
අත්තනා'ව සමං ජාත”, මිත්‍යා' සාධාරණොපමා.

195.

“සබ්බ'ම්භොජ'ජ්ජහාසාරො, රාසිභුතො'ව කත්ථවි;
තවා'නනං විහාතී'ති, භොතා'භුතොපමාඅයං.

196.

පතියතෙ'ත්ථගම්මාතු, සද්දසාමත්ථියාක්චචි;
සමාස, ජ්ජච්චයෙ, වාදි, සද්දයොගං විනා අපි.

197.

භිච්ඡානෙ'මානිචක්ඛුනි, නා'ම්බුජං මුඛ'මෙච්'දං;
සුඛ්‍යත්තසදිසත්තෙන, සාසරුපොපමාමතා.

198.

“මයෙ'ව මුඛසොභා'ස්සෙ, ත්‍යාල'මිත්දු! විකත්ථනා;
යතො'ම්බුජෙපි සා'ත්ථිති”, පරිකජ්ජොපමාඅයං.

199.

“කිං වා'ම්බුජ'ත්තොහන්තාලි, කිං ලොලනයනං මුඛං;
මම දොලායතෙ චිත්ත”, මිච්ච'යංසංසයොපමා.

200.

කිඤ්චි චත්ථුං පදස්සෙත්ථා, සධම්මස්සා'භිධානතො;
සාමාජ්ජතීතිසබ්භාවා, පතිචත්ථුපමායථා.

201.

ජනෙසු ජායමානෙසු, නො'කොපි ජිනසාදිසො;
දුතියො නනු නත්ථො'ව, පාරිජාතස්සපාදපො.

202.

වාක්‍යත්ථොනෙ'ව වාක්‍යත්ථො, යදි කොච්ච'පමීයතෙ;

ඉවයුක්තා, වියුක්තත්තා, සාවාකාසත්ථොපමාද්ඪිධා.

ඉවයුක්තා

203.

ඒනො සංක්ලෙසතත්තානං, ආවිභූතොජනාන'යං;
සම්මසන්තාපතත්තානං, සම්මකාලෙ'ම්බුදොවීය.

ඉවවියුක්තා

204.

මුනින්දානන මාහාති, විලාසෙකමනොහරං;
උද්ධං සමුග්ගතස්සා'පි, කිං තෙ වන්දවිජම්භනා.

205.

සමුඛිබ්බෙජෙනි ධිමන්තං, භින්තලිඪිගාදිකං තු යං;
උපමාදුසනායා'ල, මෙතං කත්ථවි තං යථා.

206.

හංසි'වා'යං සසිභින්ත, ලිඪිගා,කාසංසරානි'ව;
විජාති වචනා, භීනා,සා'ව භත්තොභටො'ධිපෙ.

207.

“ඛජ්ජොතො භාණුමාලි'ව, විභාති”ත්තාධිකොපමා;
අච්චියත්ථා “ඛලම්බොධි, සාගරො වියසංඛුභි.”

208.

“වන්දෙ කලඪිකො භිඪිගො'වෙ', ත්ථු'පමාපෙක්ඛිනීඅයං;
ඛණ්ඪිතාකෙරවා'කාරො, සකලඪිකොනිසාකරො.

209.

ඉච්චෙවමාදිරුපෙසු, භවන්ති විගතා'දරා;
කරොන්ති වා'දරං ධීරා, පයොගෙ ක්චචි දෙ'ව තු.

210.

ඉත්ථීයං'වා'ජනො යාති, වදන්තො'සා පුමාවීය;
පියො පාණා ඉවා'යං මෙ, විජ්ජාධන'ම්ච'විචිතා.

211.

භවංවීය මභීපාල, දෙවරාජා විරොචතෙ;
අල'මංසුමතො කච්ඡං, තෙජසා රොහිතුංඅයං.

212.

උපමානෝ පමෙයානං, අහෙදස්ස නිරුපනා;
උපමා'ව තිරොභුත, හෙදාරුපකමුවචතෙ.

213.

අසෙස වත්ථු වීසයං, එකදෙස විචුත්ති [විචත්ති (ටීකා)], ච;
තංඤ්චිධාපුත පච්චෙකං, සමාසාදිවසාතිධා.

අසෙසවත්ථුවීසයසමාස

214.

අඪිගුලිදල සංසොහිං, නබද්ධිති කෙසරං;
සිරසා න පිලන්ධන්ති, කෙ මුනින්ද පද'ම්බුජං.

අසෙසවත්ථුවීසයඅසමාස

215.

රතනානි ගුණා භූරී, කරුණා සීතලං ජලං;
ගම්භීරත්ත මගාධත්තං, පච්චක්ඛො'යං ජිනො'ම්බුධි.

අසෙසවත්ථුවීසයමිස්සක

216.

චන්දිකා මන්දභාසා තෙ, මුනින්ද! වදනි'න්දුනො;
පබ්බොධයත්තා'යං සාධු, මනො කුමුද කානනං.

217.

අසෙසවත්ථුවීසයෙ, පහෙදො රුපකෙ අයං;
එකදෙසවිචුත්තිමිහි, හෙදො දානිපචුච්චති.

එකදෙසවිචුත්තිසමාස

218.

විලාස භාස කුසුමං, රුවිරා'ධර පල්ලවං;
සුඛං කෙ වා න වින්දන්ති, පස්සන්තා මුනිනො මුඛං.

එකදෙසවිචුත්තිඅසමාස

219.

පාදද්වන්දං මුනින්දස්ස, දදාතු විජයං තච;
නබරංසී පරං කන්තා, යස්ස පාපජයද්ධජා.

එකදෙසවිචුත්තිමිස්සක

220.

සුනිම්මලකපොලස්ස, මුනින්ද වදනින්දුනො;
සාධු'ප්පබුද්ධ හදයං, ජාතං කෙරව කානනං.

221.

රූපකානිබ්බනො'ව [විකායංඋද්ධටං යුත්තරූපකං සිතපුප්ඵුප්ලං
ලොල, නෙත්තභිඪග තවා'නනං; කස්ස නාම මනො ධීර, නාකඪිඪති
මනොහරං;], යුත්තා, යුත්තාදිහෙදනො;
විසුං න තානි වුත්තානි, එත්ථෙ'ව'න්තොගධානි'ති.

222.

“චන්දිමා'කාසපදුම”, මිච්චෙනංබණ්ඩරූපකං;
දුට්ඨ, “මම්බොරුභවනං, නෙත්තානි'ච්චා”දි සුන්දරං.

223.

පරියන්තො විකප්පානං, රූපකස්සො'පමාය ව;
නත්ථී යං තෙන විඤ්ඤෙය්‍යාං, අවුත්ත මනුමානතො.

224.

පුනප්පුන මුච්චාරණං [පුනප්පුනුච්චාරණං යං (සී. ක.)], යමත්ථස්ස,
පදස්ස ව;
උභයෙසඤ්ඤව විඤ්ඤෙය්‍යාං, සා'ය'මාවුත්තිනාමතො.

අත්ථාවුත්ති

225.

මනොහරතිසබ්බෙසං, ආදදාතිදිසා දස;
ගණ්භාතිනිම්මලත්තඤ්ඤව, යසොරාසිජිනස්ස'යං.

පදාවුත්ති

226.

විභාසෙන්තිදිසා සබ්බා, මුනිනොදෙහකන්තියො;
විභා සෙන්තිව සබ්බාපි, චන්දාදීනංභතා විය.

උභයාවුත්ති

227.

ජිත්වාචිහරතික්ලෙස, රිපුං ලොකෙ ජිනොඅයං;
විහරත්‍ය'රිවග්ගො'යං, රාසිභූතො'වදුජ්ජනො.

228.

එකත්ථ චත්තමානම්පි, සබ්බවාකො'පකාරකං;

දීපකන්තාම තං වාදි, මජ්ඣ, න්තවිසයංතිධා.

ආදි දීපක

229.

අකාසිබුද්ධො වෙනෙය්‍ය, බන්ධුනමමිතො'දයං;
සබ්බපාපෙහි ච සමං, නෙකතිත්ථියමද්දනං.

මජ්ඣෙක දීපක

230.

දස්සනං මුනිනො සාධු, ජනානංඡායතෙ'මතං;
තද්ඤ්ඤෙසං තු ජන්තුනං, විසං නිච්චො'පතාපනං.

අන්තදීපක

231.

අච්චන්තකන්ත ලාවණ්‍ය, චන්දා'තපමනොහරො;
ජිනා'නනි'න්දු ඉන්දු ච, කස්ස නා'නන්දකොභවෙ.

මාලාදීපක

232.

භොතා'විජ්ජට්ඨාරාය, සීලං, පාමොජ්ජහෙතු සො;
තං ජිතිහෙතු, සා වා'යං, පස්සද්ධායා'දි පසිද්ධියා.

233.

ඉච්චා'දිදීපකත්තෙපි, පුබ්බං පුබ්බ මපෙක්ඛිනී;
වාක්‍යමාලා පචත්තාති, තංමාලාදීපකංමතං.

234.

අනෙනෙ'ව'ජ්ජකාරෙන, සෙසාන මපි දීපකෙ;
විකජ්ජානං විධාතඛිඛා, නුගති සුද්ධබුද්ධිහි.

235.

විසෙස චචනි'විජායං, නිසෙධචචනං තු යං;
අක්ඛෙපොනාම සොයඤ්ච, තිධාකාලජ්ජහෙදතො.

236.

එකාකී'නෙකසෙනං තං, මාරං ස විජඪි ජිනො;
කථං ත මථවා තස්ස, පාරමීඛල මීදිසං.

අනිතක්ඛෙපො.

237.

කිං චිත්තෙ' ජාසමුග්ඝාතං, අපත්තො' ස්මිති ඛිජ්ජසෙ;
පණාමො නනු සො යෙ'ව, සකිම්පි සුගතෙ ගතො.

චත්තමානක්ඛෙපො.

238.

සච්චං න තෙ ගමිස්සන්ති, සිචං සුජනගොචරං;
මිච්ඡාදිට්ඨි පරික්කන්ත [පරිකන්ත (ක.)], මානසා යෙ සුදුජ්ජනා.

අනාගතක්ඛෙපො.

239.

ඛෙදයොසාඅත්ථන්තරන්යාසො, යො, ඤ්ඤවාකාත්ථසාධනො;
සබ්බඛ්‍යාපී විසෙසට්ඨො, හිවිසිට්ඨි' ස්ස හෙදතො.

හි රහිත සබ්බඛ්‍යාපී

240.

තෙපි ලොකහිතා සත්තා, සුරියො චන්දිමා අපි;
අත්ථං පස්ස ගමිස්සන්ති, නියමො කෙන ලඪිසාතෙ.

හි සහිත සබ්බඛ්‍යාපී

241.

සත්ථා දෙවමනුස්සානං, චසී සොපි මුනිස්සරො;
ගතො'ව නිබ්බුතිං සබ්බෙ, සඪ්ඛාරා නහීසස්සතා.

හි රහිත විසෙසට්ඨ

242.

ජිනොසංසාරකන්තාරා, ජනං පාපෙති [පාපෙසි (ක.)] නිබ්බුතිං;
නනු යුත්තා ගති සා'යං, වෙසාරජ්ජ සමඪ්භිතං.

හි සහිත විසෙසට්ඨ

243.

සුරත්තං තෙ'ධරජුටං, ජින! රඤ්ජෙති මානසං;
සයං රාගපරීතා හි, පරෙ රඤ්ජෙත්ති සඪ්ගතෙ.

244.

වාචිවෙ ගම්මෙ ඵ චත්ථුතං, සදිසත්තෙ පහෙදනං;
ඛ්‍යාතිරෙකො'ය'මපො'කො, භයහෙදාවතුඛිඛිධො.

වාච්චජකඛ්‍යතිරෙක

245.

ගම්භීරත්ත මහත්තාදි, ගුණා ජලධිනා ජින!
තුලොයා ත්ව මසි හෙදො තු, සරීරෙනෙ'දිසෙන තෙ.

වාච්ච උභයඛ්‍යතිරෙක

246.

මහාසත්තා'තිගම්භීරා, සාගරො සුගතොපි ච;
සාගරො'ඤ්ජනසඬිකාසො, ජිනො වාමීකරජ්ජුති.

ගම්ම ඵකඛ්‍යතිරෙක

247.

න සත්තාපාපහං නෙවි, චිජිතදං මිගලොචනං;
මුනින්ද! නයනද්වන්දං, තච තඟ්ගුණ භුසිතං.

ගම්ම උභයඛ්‍යතිරෙක

248.

මුනින්දානන මම්භොජ, මෙසං නානත්ත මීදිසං;
සුචුත්තා'මතසන්දායී, වදනං නෙ'දිස'ම්බුජං.

249.

පසිද්ධං කාරණං යත්ථ, නිවත්තෙන්වා' ඤාකාරණං;
සාභාවිකත්ත මථවා, විභාඛ්‍යං සාවිභාවනා.

කාරණන්තරවිභාවනා

250.

අනඤ්ජිතා'සිතං නෙන්තං, අධරොරඤ්ජිතා'රුණො;
සමානතා හමු වා'යං, ජිනා'නාවඤ්ජිතාතච.

සාභාවික විභාවනා

251.

න භොති ඛලු දුජ්ජනාය, මපි දුජ්ජනසඬිගමෙ;
සභාවනිම්මලතරෙ, සාධුජන්තූන චෙතසි.

252.

ජනකො, ඤාපකො චෙති, දුච්ඛාභෙතචොසියුං;
පටිසඬිබරණං තෙසං, අලඬිකාරතායො'දිතං.

253.

භාවා'භාව කිච්චවසා, චිත්තභෙතුවසාපි ව;
භෙදා'නන්තා ඉදං තෙසං, මුඛමත්ත නිදස්සනං.

254.

පරමත්ථපකාසෙ'ක, රසා සඛිඛමනොහරා;
මුනිනො දෙසනා'යං මෙ, කාමං තොසෙති මානසං.

භාවකිච්චො කාරකභෙතු.

255.

ධීරෙහි සහ සංවාසා, සද්ධම්මස්සා'භියොගතො;
නිග්ගභෙති'න්ද්‍රියානඤ්ච, දුක්ඛස්සු'පසමො සියා.

අභාවකිච්චො කාරකභෙතු.

256.

මුනින්ද'වන්ද සංවාදි, කන්තභාවො'පසොභිනා;
මුඛෙන'ව සුඛොධං තෙ, මනං පාපා'භිනිස්සටං.

භාවකිච්චො ඤාපකභෙතු.

257.

සාධුභත්ථා'රචින්දානි, සඪිකොචයති තෙ කථං;
මුනින්ද! වරණද්වන්ද, රාගඛාලා'තපො ඵුසං?

අයුත්තකාරී චිත්තභෙතු.

258.

සඪිකොචයන්ති ජන්තුනං, පාණිපඪිකෙරුභානි'හ;
මුනින්ද! වරණද්වන්ද, නඛ චන්දාන' මංසවො.

යුත්තකාරී චිත්තභෙතු.

259.

උද්දිට්ඨානං පදත්ථානං, අනුද්දෙසො යථාක්කමං;
'සඪිඛාන'මිති නිද්දිට්ඨං, යථාසඪිඛාං කමොපි ව.

260.

ආලාප භාස ලීලාහි, මුනින්ද! විජයා තව;
කොකිලා කුමුදානි වො, පසෙවන්තෙ වනංජලං.

261.

සියාපියතරංනාම, අත්ථරුපස්සකස්සචි;
පියස්සා'තිසයෙනෙ'තං, යං භොති පටිපාදනං.

262.

පීතියා මෙ සමුප්පන්නා, සන්ත! සන්දස්සනානව;
කාලෙනා'යං භවෙ පීතී, තවෙ'ව පුනදස්සනා.

263.

වණ්ණිකෙනනො'පමානෙන, වුත්තා'ධිප්පෙත වත්ථුනො;
සමාසවුත්තිනාමා'යං, අත්ථ සඪ්ඛෙපරුපතො.

264.

සා'යංවිසෙසාමත්තෙන, භින්නා'භින්නවිසෙසනා;
අත්ථෙ'ව අපරා පා'ත්ථී, භින්නා'භින්නවිසෙසනා.

අභින්නවිසෙසන

265.

විසුද්ධා'මතසන්දාසී, පසත්ථරතනා'ලයො;
ගම්භීරො වා'ය' මම්බොධි, පුඤ්ඤනා'පාදිතො මයා.

භින්නාභින්නවිසෙසන

266.

ඉච්ඡිත'ත්ථපදො සාරො, ඵලපුප්ඵො'පසොභිතො;
සච්ඡායො'ය' මපුබ්බොව කප්පරුක්ඛො සමුට්ඨිතො.

267.

සාගරත්තෙන සද්ධම්මො, රුක්ඛත්තෙනො'දිතො ජීතො;
සබ්බෙ සාධාරණා ධම්මා, පුබ්බත්තා'ඤ්ඤත්තා තු'ත්තයං.

268.

වත්ථුනො'ඤ්ඤප්පකාරෙන, ඨිතා වුත්ති තද'ඤ්ඤථා;
පරිකප්පියතෙ යත්ථ, සා භොතිපරිකප්පනා.

269.

උපමා'බ්භන්තරත්තෙන, කිරියාදිවසෙන ව;
කමෙනො'දාහරිස්සාමී, විවිධා පරිකප්පනා.

උපමාබ්භන්තරපරිකප්පනා

270.

ඉච්ඡාභඪිගා'තුරා'සීනා, තා'තිනිච්චල මච්ඡරා;
වසං නෙත්ති'ව ධීරං තං, තදා යොගා'භියොගතො.

ක්‍රියාපරිකල්පනා

271.

ගජං මාරො සමාරුල්භො, යුද්ධාය 'ච්චන්ත' මුන්තනං;
මග්ග මන්වෙසතී නුන, ජිනභිතො පලායිතුං.

ගුණපරිකල්පනා

272.

මුනින්ද! පාදද්වන්දෙ තෙ, චාරු රාජිව සුන්දරෙ;
මඤ්ඤෙ පාපා'හි' සම්මද්ද, ජාතසොණෙන සොණිමා.

273.

මඤ්ඤෙ, සඬකෙ, ධුචං, නුන, මිච, මිචිචෙච මාදිහි;
සා'යං ඛාඤ්ඤීයතෙ ක්වා'පි, ක්වා'පි වාකොන ගමාතෙ.

ගම්මපරිකල්පනා

274.

දයා සඤ්ජාත සරසා, දෙහා නික්ඛන්තකන්තියො;
පිණෙන්නා ජින! තෙ සාධු, ජනං සරසනං නයුං.

275.

ආරඛ්භන්තස්සයංකිඤ්චි, කත්තුං පුඤ්ඤෙචසාපුන;
සාධන්'න්තරලාභො යො, තං වදන්තිසමාහිතං.

276.

මාරා'රිභඬිගා'හිමුඛ, මානසො තස්සසත්ථුනො;
මහාමහී මහාරචං, රචී'ය'මුපකාරිකා.

277.

අචන්වා'හිමතං තස්ස, සිද්ධියා දස්සන්'ඤ්ඤථා;
වදන්ති තං'පරියාය, චුත්තී'තිසුච්චුද්ධියො.

278.

චිචච'ඬිගණනික්ඛිත්තං, ධන්'මාරක්ඛචජ්ජිතං;
ධනකාම! යථාකාමං, තුචං ගච්ඡයදිච්ඡසී.

279.

ථුතිං කරොති නින්දන්තො, විය තංඛාපචණ්ණනං;
දොසා'භාසා ගුණා ඵච, යන්ති සන්තිධි මත්‍ර හි.

280.

සඤ්චාලෙතු මලං ත්වං'සි, භුසංකුචලයා'බ්ලිං;
විසෙසං තාවතා නාථ!, ගුණානං තෙ වදාමකිං?

281.

විසෙසි'විජායං දබ්බස්ස, ක්‍රියා, ජාති, ගුණස්ස ච;
චෙකල්ලදස්සනං යත්‍ර, විසෙසොනාම යංභවෙ.

282.

න රථා, න ච මාතඤ්චා, න භයා, න පදාතයො;
ජිතො මාරාරි මුනිනා, සම්භාරාවජ්ජනෙන හි.

දබ්බවිසෙසචුත්ති.

283.

න ඛද්ධා භුක්ථි, නෙච, ජුරිතො දසනච්ඡදො;
මාරාරිභඤ්චං චා'කාසි, මුනි වීරො වරො සයං.

ක්‍රියාවිසෙසචුත්ති.

284.

න දිසාසු ඛ්‍යාත්තා [තතා (ක.)]රංසි,
නා'ලොකො ලොකපත්ථටො;
තථාප්‍ය'න්ධතමහරං, පරං සාධුසුභාසිතං.

ජාතිවිසෙසචුත්ති.

285.

න ඛරං, න හි වා ටද්ධං, මුනින්ද! වචනං තච;
තථාපි ගාල්භං ඛණ්ණි, නිම්මුලං ජනතාමදං.

ගුණවිසෙසචුත්ති.

286.

දස්සියතෙ'තිරිත්තංතු, සුරචිරත්තනංයහිං;
වදන්ති විඤ්ඤවචනං, රුල්භාභඤ්චාරම්භිසං.

287.

දමෙ නන්දොපනන්දස්ස, කිං මෙඛ්‍යාපාරදස්සනා?
සුත්තා මෙ පාදසම්භත්තා, සජ්ජා සන්තෙ'වතාදිසෙ.

288.

සිලෙසොචචනා'නෙකා, හිධෙයො'කපදායුතං;
අභින්තපදවාකායාදි, වසාතෙධා'යම්චිතො.

289.

අන්ධකමහරො භාරී, සමාරුළුභො මභොදයං;
රාජතෙ රංසිමාලී'යං, භගවා ඛොධයං ජනෙ.

අභින්නපදවාක්‍යසිලෙසො.

290.

සාරඳා'මලකා'භාසො, සමානීත පරික්ඛයො;
කුමුඳා'කරසම්ඛොධො, ජිණෙති ජනතං සුධී.

භින්නපදවාක්‍යසිලෙසො.

291.

සමාහිත'ත්තවිනයො, අභින මද මද්දනො;
සුගතො විසදං පාත්‍ය, පාණිනං සො විනායකො.

භින්නාභින්නපදවාක්‍යසිලෙසො.

292.

විරුද්ධා, විරුද්ධා, භින්න, කම්මා, නියමවා, පරො;
නියම'ක්ඛෙපවචනො, අවිරොධි, විරොධා'පි.

293.

ඔවිත්‍ය සම්පොසකාදි, සිලෙසො, පදජා'දි [පදජාති (ක.)]පි;
එසං නිදස්සනෙස්චෙ'ව, රූප මාවි භවිස්සති.

විරුද්ධකම්මසිලෙස

294.

සවසෙ වත්තයං ලොකං, අබ්ලං කල්ලවිග්ගභො;
පරාභවති මාරාරී, ධම්මරාජා විජම්භතෙ.

අවිරුද්ධකම්මසිලෙස

295.

සභාවමධුරං පුඤ්ඤ විසෙසො'දය සම්භවං;
සුඤ්ඤත්ති වාවං මුනිනො, ජනා පස්සන්ති වා'මතං.

අභින්නකම්මසිලෙස

296.

අන්ධකාරා'පභාරාය, සභාව මධුරාය ව;
මනො ජිණෙති ජන්තූනං, ජිණො වාවාය භාය ව.

නියමවන්තසිලෙස

297.

කෙස'ක්ඛීනං'ව කණ්භත්තං, භමුනංයෙව වච්ඡකතා;
පාණිපාදා'ධරානං'ව, මුනින්දස්සා'භිරත්තතා.

නියමක්ඛෙපසිලෙස

298.

පාණිපාදා'ධරෙස්වෙ'ව, සාරාගො තව දිස්සති;
දිස්සතෙ සො'ය මථවා, නාථ! සාධුගුණෙස්ව'පි.

අචිරොධිසිලෙස

299.

සලක්ඛණො'තිසුභගො, තෙජස්සී නියතො'දයො;
ලොකෙසො ජිතසංක්ලෙසො,
විහාති සමණිස්සරො.

චිරොධිසිලෙස

300.

අසමොපි සමො ලොකෙ,
ලොකෙසොපි නරුත්තමො;
සදයො පා'දයො පාපෙ, චිත්තා'යං මුනිනො ගති.

ඔච්ඡාසමපොසකපදසිලෙස

301.

සංසාරදුක්ඛො'පහතා, වනතා ජනතා ත්වයි;
සුඛ මිච්ඡිත මච්චන්තං, අමතන්දද! චිත්තති.

302.

ගුණයුත්තෙහි වත්ථුහි, සමං කත්වාන කස්සපි;
සංකිත්තනං භවති යං, සා මනාතුලායොගිතා.

303.

සම්පත්තසම්මදො ලොකො, සම්පත්තා'ලොකසම්පදො;
උභොහි රංසිමාලී ව, භගවා ව තමොනුදො.

304.

අත්ථන්තරං සාධයතා, කිඤ්චි තං සදිසං ඵලං;
දස්සියතෙ අසන්තං වා, සන්තං වා තංනිදස්සනං.

අසන්තඵලනිදස්සන

305.

උදයාසමණිනිදස්ස, යන්ති පාපා පරාභවං;
ධම්මරාජවිරුද්ධානං, සුවයන්තා දුර'න්තතං.

සන්තඵලනිදස්සන

306.

සිරො නික්ඛිත්ත වරණො, ච්ඡරියාන'මබ්බජාන'යං;
පරම'බ්බුතතං ලොකෙ, විඤ්ඤාපෙත'ත්තනො ජිනො.

307.

විභූතියා මහන්තත්තං, අධිජ්ජායස්ස වා සියා;
පරමුක්කංසතං යාතං, තංමහන්තත්තමීරිතං.

විභූතිමහන්තත්ත

308.

කිරිට රතන'වජායා, නුවිද්ධා'තප වාරණො;
පුරා පරං සිරිං වින්දි, බොධිසත්තො'භිනික්ඛමා.

අධිජ්ජායමහන්තත්ත

309.

සත්තො සම්බොධියං බොධි, සත්තො සත්තභිතාය සො;
භිත්වා ස්නෙහරසාඛන්ධ, මපි රාහුලමාතරං.

310.

ගොපෙත්වා වණ්ණනීයං යං, කිඤ්චි දස්සියතෙ පරං;
අසමං වා සමං තස්ස, යදි සාවඤ්චනාමතා.

අසමවඤ්චනා

311.

පුරතො න සහස්සෙසු, න පඤ්චෙසු ච තාදිනො;
මාරො පරෙසු තස්සෙ'සං, සහස්සං දසවධිසීතං.

සමවඤ්චනා

312.

විවාද මනුසුඤ්චන්තො, මුනින්දවදනි'න්දුනා;
සම්පුණ්ණො චන්දිමා නා'යං, ඡත්ත මෙතං මනොභුතො.

313.

පරානුවත්තනාදීහි, නිබ්බිත්තේනි'හ යා කතා;
ථුති ර'ප්පකතෙ සා'යං, සියාඅප්පකතත්ථුති.

314.

සුබ්බං ජීවත්ති හරිණා, වනෙස්ව'පරසෙවිනො;
අනායාසො පලාහෙහි, ජලදබ්බකුරාදීහි.

315.

උත්තරං උත්තරං යත්ථ, පුබ්බපුබ්බවිසෙසනං;
සියාච්චකාවලිසා'යං, ද්විධා විධි, නිසෙධතො.

විධිච්චකාවලි

316.

පාදානබාලි රුචිරා, නබාලි රංසි භාසුරා;
රංසිතමොපභානෙ'ක, රසා සොහන්ති සත්ථුනො.

නිසෙධච්චකාවලි

317.

අසන්තුට්ඨො යති නෙව,
සන්තොසො නා'ලයාහතො;
නා'ලයො යො ස ජන්තුනං, නා'නන්ත බ්බසනා වහො.

318.

යහිං භුසිය භුසත්තං, අඤ්ඤමඤ්ඤං තු වත්ථුනං;
විනා'ව සදිසත්තං තං, අඤ්ඤමඤ්ඤවිභුසනං.

319.

බ්බාමං'සු මණ්ඩලං තෙන, මුනිනාලොකබන්ධුනා;
මහන්තිං වින්දති කන්තිං, සොපි තෙනෙවතාදිසිං.

320.

කථනං සහභාවස්ස, ක්‍රියාය ව, ගුණස්ස ව;
'සහචුත්ති'ති විඤ්ඤෙය්‍යං, ත'දුදාහරණංයථා.

ක්‍රියාසහචුත්ති

321.

ජලන්ති වන්දරංසිහි, සමං සත්ථු නබං සවො;
විජම්භති ව වන්දෙන, සමං තම්මුඛවන්දිමා.

ගුණසහවුත්ති

322.

ඡිනෝ දයෙන මලීනං, සහ දුජ්ජන වෙනසා;
පාපං දිසා සුවිමලා, සහ සජ්ජන වෙනසා.

323.

විරොධීනං පද් ත්ථානං, යත්ථ සංසග්ගදස්සනං;
සමුක්කංසා'හිධානත්ථං, මතා සා'යංවිරොධිතා.

324.

ගුණා සභාව මධුරා, අපි ලොකේක ඛන්ධුනො;
සෙවිතා පාප සෙවිනං, සම්පදුසෙන්තිමානසං.

325.

යස්ස කස්ස වී දානෙන, යස්ස කස්ස වී වත්ථුනො;
විසිට්ඨස්ස ය මාදානං, 'පරිවුත්තී'තිසා මතා.

326.

පුරා පරෙසං දත්ථාන, මනුඤ්ඤංනයනාදිකං;
මුනිනා සමනුජ්ජත්තා, දානිසබ්බඤ්ඤාසිරි [මුනින්ද! සමනුජ්ජත්තො,
දානිසබ්බඤ්ඤාසිරිං (ක.)].

327.

කිඤ්චිදිස්ථාන විඤ්ඤාතා, පටිපජ්ජතිතංසමං;
සංසයා'පගතං වත්ථුං, යත්ථ සො'යංභමොමතො.

328.

සමං දිසාසු'ජ්ජලාසු, ඡින පාදනඛං'සුනා;
පස්සන්තා අභිනන්දන්ති, වන්දා'තප මනාජනා.

329.

පවුච්චතෙ යං නාමාදි, කචීනං භාවඛොධනං;
යෙන කෙනවී වණ්ණෙන, භාවොනාමා'යමීරිතො.

330.

නනු තෙයෙ'ව සන්තානො, සාගරා න කුලාවලා;
මනම්පි මරියාදං යෙ, සංවට්ටෙපි ජහන්තිනො.

331.

අඪගඪගී භාවා සදිස, බලභාවා ච ඛන්ධනෙ;

සංසග්ගො'ලඤ්ඤානං යො, තං'මිස්ස'න්ති පච්චවති.

අභිගච්ඡිතාච්ඡිස්ස

332.

පසත්ථා මුනිනො පාද, නබ රංසි මහානදී;
අහො! ගාලීහං නිමුග්ගෙපි, සුඛයතො'ව තෙ ජනෙ.

සද්දිස්ස ඛල භාව මිස්ස

333.

වෙසො සභාව මධුරො, රූපං නෙත්ත රසායනං;
මධු'ව මුනිනො වාචා, න සම්පීණෙති කං ජනං.

334.

ආසීනාම සියා'ත්ථස්ස, ඉට්ඨස්සා'සිසනංයථා;
තිලොකෙ'කගති නාථො,
පාතු ලොක මපායතො.

335.

රස'ඡපතීති ජනකං, ජායතෙ යං විභූසනං;
'රසවන්ත'න්ති තං ඤෙයාං, රසවන්තවිධානතො.

336.

රාගා'නත'බ්භුත සරොජ මුඛං ධරාය,
පාදා තිලොකගරුනො'ධික බන්ධරාගා;
ආදාය නිච්චසරසෙන කරෙන ගාලීහං,
සඤ්චුම්බයන්ති සතතා'හිතසම්භමෙන.

337.

ඉච්චා'නුගම්මපුරිමාවරියා'නුභාවං,
සඬ්ඛෙපතො නිගදිතො'ය මලඤ්ඤානං;
භෙදො'පරුපරි කච්චි විකඡ්ඡියානං,
කො නාම පස්සිතු මලං බලු තාස මන්තං.

ඉති සඬ්ඝරක්ඛිතමහාසාමී විරචිතෙ සුඛොධාලඤ්ඤා

අත්ථාලඤ්ඤාරාවබොධො නාම

චතුත්ථො පරිච්ඡේදො.

5. භාවාවබොධ-පඤ්චමපරිච්ඡේද

338.

පටිභානවතා ලොක, වොභාර'මනුසාරිනා;
තතො'විත්‍ය සමුල්ලාස, වෙදිනා කවිනා පරං.

339.

යායිසම්බන්ධිනො භාව, විභාවා සා'නුභාවකා;
සම්බජ්ඣන්ති නිබන්ධා තෙ, රස'ස්සාදාය සාධුනං.

භාවඤ්චිජ්ජාය

340.

විත්ත චුත්ති විසෙසා තු, භාවයන්ති රසෙ යතො;
රත්‍යාදයො තතො භාව, සද්දෙන පරිකිත්තිතා.

යායිභාවඤ්චිජ්ජාය

341.

විරොධිනා'ඤ්ඤභාවෙන, යො භාවො න තිරොහිතො;
සිලෙන තිට්ඨති'ච්චෙසො, 'යායිභාවො'තිසද්දිතො.

යායිභාවජ්ජපහෙදඋද්දෙස

342.

රති, හස්සො, ච සොකො, ච,
කොධු, ස්සාභා, හයං,පි ච;
ජීගුච්ඡා, විම්භයො, චෙච, සමො ච නවයායිනො.

බ්‍යහිචාරිභාවඤ්චිජ්ජාය

343.

තිරොභාවා, විභාවා'දි, විසෙසනා'හිමුඛ්‍යතො;
යෙ තෙ චරන්ති සිලෙන, තෙ භොන්තිබ්‍යහිචාරිනො.

බ්‍යහිචාරිභාවජ්ජපහෙද

344.

නිබ්බෙදො, තක්ක, සඪිකා, සම,
ධිති, ජලතා, දීනතු, ග්ගා, ලසත්තං,
සුත්තං, තාසො, ගිලානු, ස්සුක, හරිස,
සති, ස්සා, විසාදා, බහිත්ථා [බහිද්ධා (ක.)] ;
විත්තා, ගබ්බා, පමාරො, මරිස, මද,
මතු, මිමාද, මොභා, විබොධො,

නිද්දා, වෙගා, සබ්බලං, මරණං,
වපලතා [සවපලා (ක.)], ඛ්‍යාධි, තෙත්තිංසමෙන.

සත්තිකභාවඤ්ච්ඡාය

345.

සමාහිත'ත්ත'ඡපහවං, සත්තං [සත්වං (ක.)]තෙනෝ පපාදිතා;
සත්තිකා [සාත්චිකා (ක.)]භ්‍ය'නුභාවත්තෙ, විසුංභාවාභවත්ති තෙ.

සත්තිකභාවඡ්ඡහෙද

346.

ඵම්හො, පළය, රොමඤ්චා, තථා සෙද, ස්සු, වෙපචු;
වෙවණ්ණියං, විසරතා, භාවා'ච්චෙ'තෙ තු සත්තිකා.

347.

යදා රත්තාදයො භාවා, ධීතිසීලා න භොත්ති වෙ;
තදා සබ්බෙපි තෙ භාවා, භවත්ති ඛ්‍යභිචාරිනො.

348.

විභාවොකාරණං තෙසු, ඡපත්තිසු'ද්දීපනෙතථා;
යො සීයා බොධකො තෙසං,
අනුභාවො'ය මීරිතො.

349.

තෙකහෙතං මනොචුත්ති, විසෙසඤ්ච විභාවිතං;
භාවං විභාවා'නුභාවා, වණ්ණියා ඛන්ධනෙ චුටං.

350.

සවිභාවා'නුභාවෙහි, භාවා තෙ තෙ යථාරහං;
වණ්ණනීයා යථො'චිත්තං, ලොකරූපා'නුගාමිනා.

351.

චිත්තචුත්ති විසෙසත්තා, මානසාසත්තිකා'ඛිගතො;
ඛභි නිස්සට සෙදාදි, අනුභාවෙහි වණ්ණියා.

රසඤ්ච්ඡාය

352.

සාමාජිකාන මානන්දො, යො ඛන්ධත්ථා'නුසාරිනං;
රසීයතීති තඤ්ඤහි, රසොනාමා'ය මීරිතො.

රසජප්පහෙද

353.

සවිභාවා, නුභාවෙහි, සත්තික, බ්‍යභිචාරිහි;
අස්සාදියත්ත මානීය, මානො යායෙ'ව සො රසො.

354.

සිඬිගාර, හස්ස, කරුණා, රුද්ද, වීර, භයානකා;
බ්‍යභිච, බ්‍යභිත, සන්තා, ච, රසා යායීන නුක්කමා.

355.

දුක්ඛරුපෙ'ය' මානන්දො, කථං නු කරුණාදිකෙ?
සියා සොතුනමානන්දො,
සොකො වෙස්සන්තරස්ස හි.

යායීභාව නිද්දෙස රතිට්ඨායීභාව

356.

රම්ම, දෙස, කලා, කාල, වෙසාදි, පටිසෙවනා;
යුචාන'ඤ්ඤොඤ්ඤරත්තානං, පමොදොරතිරුච්චතෙ.

357.

යුත්තා භාවානුභාවා තෙ, නිබන්ධා පොසයන්ති නං;
සොප්පා'යොග, විජ්ජයොග, සම්භොගානං වසාතිධා.

හස්සට්ඨායීභාව

358.

විකාරා'කතිආදිහි, අත්තනො ථ පරස්ස වා;
හස්සො නිද්දා, සමා'ලසා, මුච්ඡාදි, බ්‍යභිචාරිහි;
පටිපොසෙ සියා හස්සො, හියො'ත්ථිපභුතීනං සො.

හස්සජප්පහෙද

359.

සිත මිහ විකාසි නයනං,
කිඤ්චා'ලක්ඛිය දිජං තු තංභසිතං;
මධුරස්සරංචිහසිතං, අංසසිරොකම්පමුපහසිතං.

360.

අපහසිතංසපල'ක්ඛි, වික්ඛිත්තඬිගං භවත්තා'තිහසිතං;
ද්දවෙ ද්දවෙ කථිතා වෙ'සං,

ජෙට්ඨෙය් [මජ්ඣිමනිකායෙහි ඵත්ථ
අධමෙතිපදවිජෙදො]මජ්ඣිමෙ ව කමසො.

මජ්ඣිම

කරුණවධායිභාව

361.

සොකරුපො තුකරුණො,නිට්ඨජ්ජත්ති'ට්ඨනාසතො;
තත්ථා'නුභාවාරුදිත, පළය,ත්ථමිහකාදයො;
විසාදා,ලසා,මරණ, චිත්තා'දිඛ්ඛාභිචාරිතො.

රුද්දවධායිභාව

362.

කොධො මච්ඡරියා'දිහි, පොසෙ තාස, මදාදිහි;
නායනා'රුණතාදිහි, රුද්දොනාම රසොභවෙ.

වීරවධායිභාව

363.

පතාප, වික්කමා'දිහු, ස්සාහො'වීරො'තිසඤ්ඤිතො;
රණ,දාන,දයායොගා, වීරො'යංතිවිධොභවෙ;
තෙවා'නුභාවාධිති,ම, ත්ඛා'දයොඛ්ඛාභිචාරිතො.

භයවධායිභාව

364.

විකාරා,සනි,සත්තා'දි, හස්ස'ක්කංසොභයානකො;
සෙදා'දයොනුභාවෙ'ත්ථ, තාසා'දිඛ්ඛාභිචාරිතො.

ජිගුච්ඡාවධායිභාව

365.

ජිගුච්ඡා රුධිරා'දිහි, පුත්ඛා'දිහි විරාගතො;
ඛිභච්ඡොධොභනු'ඛිඛෙහි, කමෙතකරුණායුතො;
තාසා විකුණනාදිහි, සඬකාදිහි'ස්ස පොසනං.

විමිහයවධායිභාව

366.

අති ලොක පදත්ථෙහි, විමිහයො'යං රසො'ඛිභුතො;
තස්සා'නුභාවාසෙද,ස්සු, සාධුවාදා'දයොසියුං;
තාසා,වෙග,ධිති,ජ්ජඤ්ඤා, හොන්තෙ'ත්ථඛ්ඛාභිචාරිතො.

සමට්ඨායීභාව

367.

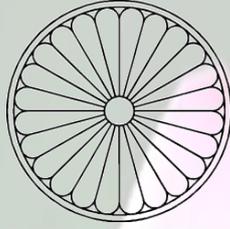
යායීභාවො සමො මෙත්තා, දයා,මොදා'දි සම්භවො;
භාවාදීහි ත'දුක්කංසො, සන්තොසන්තනිසෙවිතො.

ඉති සඪ්ඝරක්ඛිත මහාසාමීචිරචිතෙ සුඛොධාලඪිකාරෙ

රසභාවා'වඛොධො නාම

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

සුඛොධාලඪිකාරො සමත්තො.

සබ්බදානං ධම්ම දානං ජිනානි,
 සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනානි;
 සබ්බරතීං ධම්ම රතීං ජිනානි
 තණ්හාක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනානි

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමො ධම්මරතො - ධම්මං ධුතුවිච්ඡන්තයං;
 ධම්මං ධුතුවස්සරං නික්ඛු - සද්ධම්මා භ පර්නායනි.

(ධම්මපදය නික්ඛු වග්ගො)

ධම්මො පනෙසො සුගතඡපසන්ථො,
 නරණීච සංසාර මහණ්ණචස්ස;
 බුන්මාසුරාදීනි භමස්සනීයෙතා,
 රසො රසානං පරමො නිලොකෙ.

මහාගදො මච්චුජරා පනානො,
 සබ්බිනිනාසාය විසෙසමන්තො;
 සබ්බන්ථි දානෙත ච කඡ්පරඡක්ඛො,
 වින්තාමනී හද්දසටොච ධම්මො.

ධම්මං විනා නන්ථි ජිනාච මානා,
 නමෙච නාණං සරණං පනිට්ඨා;
 තස්මා හි තො කීච්චමඤ්ඤඡ්පනාය,
 සුණාච ධාරෙච චරාච ධම්මෙ.

(භස්වාහිනී)

චිරං නිට්ඨන්තු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම උනග පිණිසයි.....